

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ
КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СТАН, ПРОБЛЕМИ І
ПЕРСПЕКТИВИ**

**МАТЕРІАЛИ
І Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

3 грудня 2015 року

Полтава 2016

УДК 002:004.01(477(06))
ББК С84(4Укр)я43
Д 34

Рекомендовано до друку Вченою радою гуманітарного факультету Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (протокол № 6 від 16 березня 2016 р.).

Редакційна колегія:

Передерій І.Г. – д.і.н., доцент, завідувач кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;

Соляник А.А. – д.пед.н., професор, завідувач кафедри документознавства та книгознавства Харківської державної академії культури;

Дерев'янюк Л.І. – к.філол.н., доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;

Гарашенко Л.Б. – к.філол.н., старший викладач кафедри українознавства, культури та документознавства Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.

Д 34 Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи : матеріали I Всеукраїн. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Полтава, 3 грудня 2015 р. / редкол. : І.Г. Передерій, А.А. Соляник та ін. – Полтава : ПолтНТУ, 2016. – 226 с.

Збірник укладено на основі матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи». До збірника увійшли статті й тези доповідей, у яких розглянуто актуальні проблеми сучасного документознавства, інформаційної діяльності, соціальних комунікацій, окреслено проблеми маркетингу інформаційних продуктів і послуг, прикладні аспекти застосування сучасних інформаційних технологій.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, фахівців-практиків.

Матеріали конференції опубліковано в авторській редакції.

Відповідальність за достовірність фактичних даних, власних імен і цитат несуть автори публікацій.

© Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, 2016

теплоємність речовини, електрична ємність провідника). А термін *місткість* має значення: 1. Техніко-економічний показник, що характеризує ефективність споживання ресурсів. 2. Характеристика посудини, об'єкта вмещувати ту чи іншу кількість речовини, виробів тощо. 3. Математичне поняття. 4. Резервуар, посудина тощо [3, IV, с. 751] (*місткість ковша, місткість відвалу, місткість водосховища, матеріаломісткість*).

Отже, у той час, коли спостерігається засилля іншомовних термінів, немає ніякої потреби продовжувати вживати багаточисленні кальки російських слів, бо в них губиться національна своєрідність української термінології.

Джерела та література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. – 144 с.
2. Моргунюк В. Про засоби означення понять, пов'язаних з поняттям дії / В. Моргунюк // Проблеми української науково-технічної термінології: Тези доп. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1993. – С. 186–191.
3. Словник української мови [в 11 томах] : [редкол. І.К. Білодід та ін.]. – К. : Наук. думка, 1970–1980.

**Васильєва Наталія
м. Полтава**

ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Професія усного та письмового перекладача належить до найбільш давніх і водночас маловідомих напрямків діяльності. Потреба у перекладі інформації з однієї мови на іншу виникла ще 50-100 тисяч років тому [3] та залишається актуальною й на сьогоднішній день.

Перекладачі у своїй роботі часто мають труднощі ідентифікації граматичних явищ та деякі проблеми перекладу. Окреслені питання недостатньо висвітлені у відповідній літературі, що утруднює роботу фахівців. Вивчення основних проблем перекладу науково-технічної літератури та подальше ефективне використання отриманої інформації дасть змогу прискорити темпи науково-технічного прогресу [3], а також налагодити взаєморозуміння між науково-педагогічним складом різних країн світу.

Переклад науково-технічної літератури суттєво відрізняється від перекладу газетних статей, художньої літератури, документів тощо. Окреслимо різні варіанти лексичних труднощів, які можуть виникати під час перекладу науково-технічного тексту:

1. Наявність певної групи інтернаціональних слів, які в кожній мові відрізняються семантикою та стилістичним забарвленням (так звані

«фальшиві друзі перекладача»), наприклад, data – дані (а не «дата») [2, с. 409].

2. Випадки, коли один і той самий термін має різне значення залежно від галузі вживання. Наприклад, leader у політології має значення «керівник, провідник», у кінематографії – «зарядка ділянки кіноплівки, рекорд», у поліграфії – «пунктир» [2, с. 315].

3. Наявність випадків, коли загальноновживане слово в словосполученнях набуває термінологічного значення, наприклад, electric eye – фотоелемент [2, с. 156].

4. Використання перекладацьких лексичних трансформацій за умов, коли словникові відповідники слова мови оригіналу не можуть уживатися в перекладі через невідповідність з точки зору значення й контексту [1, с. 131].

Між науково-технічними текстами, написаними різними мовами, існують значні граматичні відмінності, зумовлені особливостями граматичної будови мови, традиціями і нормами письмового наукового мовлення [3]. Розглянемо основні граматичні труднощі, які виникають під час перекладу науково-технічної літератури. Розбіжності у будові мов, у наборі їх граматичних категорій, форм та конструкцій становлять першу групу граматичних труднощів перекладу. До другої групи можна віднести труднощі, які виникають у зв'язку з відмінністю синтаксичної системи мови оригіналу й української мови. Зазначимо, що деяким мовам (зокрема англійській та німецькій) властива граматична багатозначність (тобто одні й ті ж дієслова можуть бути самостійними дієсловами, допоміжними дієсловами або дієсловами з модальним значенням) [3]. Усі ці явища викликають труднощі при перекладі, які ми відносимо до третьої групи.

Таким чином, переклад науково-технічної літератури має свої особливості. Із метою профілактики лексичних та граматичних труднощів перекладу необхідно навчитися ідентифікувати такі проблеми в тексті, формувати навички подолання відповідних труднощів, а також розуміти зміст тексту, який необхідно перекласти [3].

Джерела та література

1. Амеліна С.М. Лексико-граматичні проблеми перекладу науково-технічної літератури / С.М. Амеліна, А.М. Монашенко, Н.В. Проценко. Режим доступу: academy-journals.in.ua/index.php/visnyk/article/...

2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.

3. Проблеми науково-технічного перекладу. Режим доступу: http://allref.com.ua/uk/skachaty/Problemi_naukovo-tehnichnogo_perekladu.